

Vägledning för granskning av uppdragsutbildning

Granskning av effektivitet, kvalitetssäkring och
rättssäkerhet i uppdragsutbildning

Vägledning för granskning av uppdragsutbildning – Granskning av effektivitet, kvalitetssäkring och rättssäkerhet i uppdragsutbildning

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2022

Författare: Marie Kahlroth, Anna-Karin Malla, Heléne Fröborg, Jessica Levin, Åsa Johnson

Diarienummer: 112-00206-22

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov

tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Inledning	4
Uppdragsutbildning – ett sätt att möta samhällets behov av kompetens.....	5
Varför granska uppdragsutbildning?	5
Syfte	7
Bakgrund	8
Vad är uppdragsutbildning?	8
Vad vet vi om uppdragsutbildningens inriktning, omfattning och effektivitet.....	8
Vad vi har sett i juridisk tillsyn och granskning av kvalitetssäkring	11
Dialog och andra förberedelser inför granskningen av uppdragsutbildning.....	12
Granskningens huvudfrågor	14
1 Uppdragsutbildningars omfattning och inriktning.....	14
2 Lärosätet följer författningar och föreskrifter om uppdragsutbildning.....	14
3 Lärosätet säkerställer kvalitet i poänggivande uppdragsutbildning	14
4 Lärosätet hanterar och organiserar uppdragsutbildning på ett resurseffektivt och ändamålsenligt sätt.....	15
5 Uppdragsutbildning som utbildningsform	15
Avgränsning av vilka lärosäten som deltar i granskningen.....	15
Granskningens genomförande	17
Steg 1 a Datainhämtning från lärosäten	17
Steg 1 b Hearing med beställare av uppdragsutbildning	18
Steg 2 a Fördjupad granskning	19
Steg 2 b Dialog med lärosäten	21
Parallellt med steg 1 och steg 2: Utbildningsutvärdering av kvaliteten i utbildningar inom fastighetsmäkleri	21
Steg 3 Rapportering och presentation av resultat	22
Uppföljande dialog	23
Preliminär tidsplan	24
Bilagor.....	25
Bilaga 1: Sammanställning över lärosätets uppdragsutbildningar	25
Bilaga 2: Frågor som ska besvaras.....	26
Bilaga 3: Underlag för ett urval av uppdragsutbildningar.....	27
Bilaga 4: Lärosätets riktlinjer för uppdragsutbildning.....	28

Inledning

UKÄ:s vision är: granskning för utveckling – vi säkrar Sverige som kunskapssamhälle.

För att förverkliga visionen har UKÄ formulerat målen att vara den självklara kunskapskällan om högre utbildning och forskning samt att skapa resultat som är till nytta för högskolesektorns utveckling genom att arbeta samordnat och resurseffektivt.

Att samordna UKÄ:s tre olika granskningsverksamheter

UKÄ har i sin instruktion tre olika granskningsverksamheter:

- kvalitetssäkring av lärosätenas verksamhet
- granskning av hur effektivt verksamheten bedrivs vid lärosätena
- tillsyn över lärosätenas verksamhet.

Hittills har UKÄ genomfört granskningarna inom respektive granskningsverksamhet och använt utarbetade metoder inom respektive verksamhet. UKÄ prövar nu ett nytt sätt att arbeta där vi i stället utgår från vilka frågor inom sektorn som bedöms särskilt angelägna att fokusera på för utveckling och kontroll. Utifrån identifierat granskningsområde bedömer vi sedan vilka metoder och verktyg som är relevanta för att skapa bättre kunskap och bidra till utveckling av verksamheten.

Syftet med detta nya sätt att granska är att generera ny kunskap och skapa nytta för våra målgrupper som är utöver vad våra separata granskningar kan åstadkomma var för sig.

Pilotprojekt för att granska uppdragsutbildning samordnat

UKÄ har identifierat uppdragsutbildning som ett angeläget område att granska, se avsnittet *Varför granska uppdragsutbildning?*

Uppdragsutbildning är också en relativt begränsad del av lärosätenas verksamhet. 2021 var lärosätenas intäkter till uppdragsutbildning 1,8 miljarder kronor, vilket kan jämföras med 34,5 miljarder kronor totala intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. UKÄ bedömer därför att uppdragsutbildning är lämpligt för ett pilotprojekt där vi prövar att samordna våra granskningar gällande kvalitetssäkring, rättssäkerhet och effektivitet.

Under arbetet med att utveckla en metod för att samordnat granska lärosätenas verksamhet har UKÄ inventerat befintliga metoder och verktyg inom våra respektive granskningsverksamheter. I arbetet med att utforma granskningen av uppdragsutbildning har UKÄ sedan valt ut de metoder och verktyg som vi bedömer mest relevanta för att skapa kunskap och bidra till utvecklingen av uppdragsutbildning.

I denna vägledning presenteras hur granskningen kommer att genomföras.

Efter att vi har genomfört pilotgranskningen tar UKÄ ställning till om vi ska fortsätta att i vissa fall granska lärosätenas verksamhet enligt det nya arbetssättet.

Uppdragsutbildning – ett sätt att möta samhällets behov av kompetens

Uppdragsutbildning skiljer sig på flera sätt från reguljär utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Uppdragsutbildning anordnas mot avgift för personer som uppdragsgivaren utser, ofta någon form av personalutbildning. Även om uppdragsutbildningar ofta förutsätter viss kunskapsnivå finns det inga formella krav på behörighet. Uppdragsutbildning kan dock ge högskolepoäng och leda till examen.

En annan skillnad mot reguljär utbildning på grundnivå och avancerad nivå är att deltagarna i uppdragsutbildning inte har samma rättigheter som studenter, exempelvis att utöva inflytande över utbildningen.

Den uppdragsutbildning som universitet och högskolor bedriver är ett viktigt instrument för livslångt lärande och kompetensförsörjning. Företag och andra organisationer kan i samarbete med lärosätena skraddarsy specialutformade uppdragsutbildningar för sina anställda. Men uppdragsutbildning bedrivs främst för offentlig sektor. Flera välfärdsutbildningar bedrivs som uppdragsutbildning för offentliga uppdragsgivare, exempelvis rektorsutbildningar och vidareutbildningar för lärare, samt polisutbildning och högre officersexamen.

Uppdragsutbildning bidrar således på olika sätt till att möta samhällets behov av kompetens och det är angeläget att lärosätena anordnar och bedriver uppdragsutbildning med kvalitet på ett rättssäkert och effektivt sätt.

Varför granska uppdragsutbildning?

En speciell utbildningsform med särskilda regelverk

Uppdragsutbildning regleras av särskilda regelverk. Detta är en anledning till att UKÄ valt att granska uppdragsutbildning från flera

perspektiv, såväl utifrån kvalitetssäkring och regelefterlevnad som effektivt resursutnyttjande.

Många uppdragsutbildningar ger högskolepoäng, men uppdragsutbildning omfattas normalt inte av UKÄ:s utbildningsutvärderingar. Det finns därför anledning att genomföra en särskild granskning av uppdragsutbildning. UKÄ har också tagit emot tillsynsanklaganden om uppdragsutbildning, vilket är ytterligare en anledning till att granska uppdragsutbildning. Iakttagelser från några tillsynsändanden redovisas nedan i kapitlet *Bakgrund*.

En utbildningsform skraddarsydd för uppdragsgivarens eller arbetsmarknadens behov

UKÄ har också tagit del av synpunkter på regleringen från olika intressenter om uppdragsutbildning, bland annat varför staten valt att viss utbildning ska vara uppdragsutbildning, medan annan utbildning är ordinarie utbildning på grundnivå eller avancerad nivå. Granskningen omfattar därför också till viss del uppdragsutbildning som utbildningsform.

Lärosätenas ansvar för att främja det livslånga lärandet framgår av högskolelagen (1992:1434) och här kan uppdragsutbildning fylla en viktig funktion. Uppdragsutbildning kan också fylla en funktion för det nya omställningsstudiestödet. För att bättre kunna följa utvecklingen finns det behov av mer kunskap om den uppdragsutbildning som universitet och högskolor bedriver.

Behov av mer kunskap om uppdragsutbildning

Befintliga data om uppdragsutbildningens omfattning och inriktning är begränsade eftersom det inte finns något förordningsstöd för att samla uppgifterna i register. UKÄ har därför vid olika tillfällen samlat in uppgifter direkt från lärosätena eller sammanställt befintliga uppgifter.

År 2016 redovisade UKÄ på uppdrag av regeringen en uppföljning av uppdragsutbildning.¹ Några år senare genomförde UKÄ en kartläggning av uppdragsutbildning som baserades på befintliga data och information från lärosätenas webbplatser.²

Av rapporten från 2016 framgår att flera lärosäten har redovisat någon form av problem samt föreslagit förändringar av regelverket. UKÄ föreslog därför ett antal ändringar, bland annat att även enskilda näringsidkare ska få vara uppdragsgivare för uppdragsutbildning samt att lärosäten ska få bedriva uppdragsutbildning som knyter an till sådan

¹ Uppdragsutbildning vid universitet och högskolor - redovisning av ett regeringsuppdrag (rapport 2016:8).

² Kartläggning av lärosätenas uppdragsutbildningar (rapport 2020:12).

högskoleutbildning på forskarnivå som de har examenstillstånd för. UKÄ:s förslag har dock inte föranlett några författningsändringar i dessa delar.

Den samordnade granskningen kommer att leda till ny kunskap om såväl uppdragsutbildningens omfattning och inriktning som om lärosätenas hantering av uppdragsutbildning.

Syfte

Uppdragsutbildning är ett område som är högaktuellt utifrån vikten av att kunna möta de behov av kompetens samhället står inför, den politiska satsningen på omställning i arbetslivet och det fokus som läggs på högskolans roll i det livslånga lärandet.

Granskningen av den uppdragsutbildning som universitet och högskolor bedriver har flera syften:

- att granska att lärosätena följer regelverken för uppdragsutbildning
- att ta fram ett kunskapsunderlag som belyser uppdragsutbildningens betydelse för lärosätena och för kompetensförsörjningen
- att belysa utmaningar med uppdragsutbildning och föreslå möjliga sätt att hantera dem.

Målgrupperna för granskningen är främst universitet och högskolor samt regering och riksdag. Avsikten är att resultaten ska belysa olika aspekter av uppdragsutbildning och visa på eventuella behov av justeringar som gynnar lärosätenas regelefterlevnad, resurseffektivitet och kvalitetssäkring i verksamheten med uppdragsutbildning. Resultaten ska också ge beställare, som andra myndigheter, kommuner och regioner, kunskap om vad de kan förvänta sig av uppdragsutbildningar.

Bakgrund

Vad är uppdragsutbildning?

De statliga universitetens och högskolornas uppdragsutbildning regleras enligt förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor.

Av förordningen framgår bland annat att uppdragsutbildning är en utbildning som anordnas mot avgift från en uppdragsgivare. Uppdragsgivaren kan inte vara en fysisk person (2 §). Uppdragsutbildning får bara bedrivas om den knyter an till sådan högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå som lärosätet har examensrätt för (3 §). Om det är en offentlig uppdragsgivare ska uppdraget avse personalutbildning, eller utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl eller av biståndspolitiska skäl. Om det inte är fråga om en offentlig uppdragsgivare ska uppdraget avse personalutbildning som är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren, eller utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl (3 §). En uppdragsutbildning som ger högskolepoäng ska hålla samma kvalitet som ordinarie utbildning på grundnivå och avancerad nivå (6 §).

Av högskolelagen framgår att de tillgängliga resurserna ska utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten (1 kap. 4 § högskolelagen).

Ytterligare bestämmelser finns i Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:11) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor. Bestämmelser för uppdragsutbildning för fortbildning av bland annat lärare och befattningsutbildning för rektorer, samt utbildning till polisman finns i särskilda förordningar³.

Vad vet vi om uppdragsutbildningens inriktning, omfattning och effektivitet

Det saknas förordningsstöd för att ha uppgifter om uppdragsutbildningar och deltagare i universitets- och högskoleregistret. Sedan flera år tillbaka samlar dock UKÄ in uppgifter från lärosätena om antal helårsstudenter och helårsprestationer i poänggivande uppdragsutbildning, samt uppgifter om lärosätenas intäkter till uppdragsutbildning.

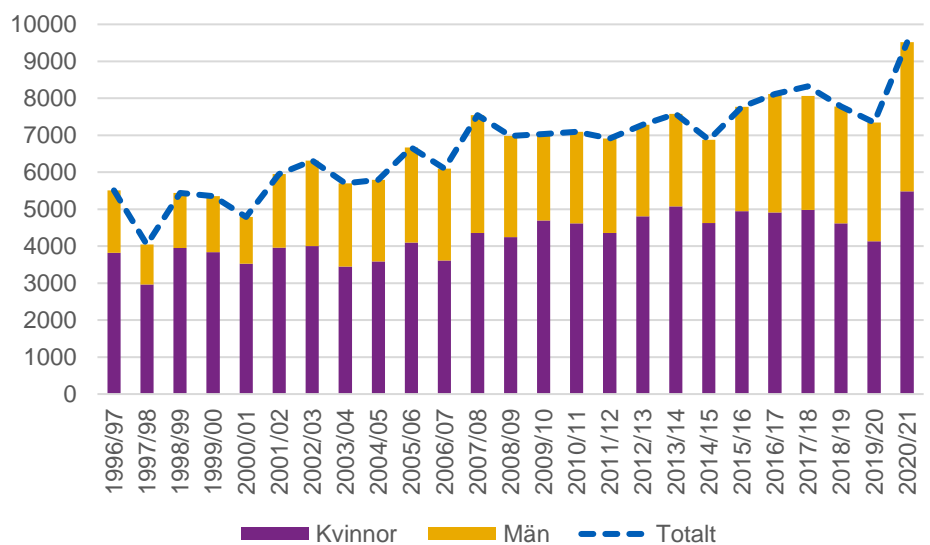
³ Förordning (2007:223) om uppdragsutbildning för fortbildning av lärare och förskollärare, förordning (2011:183) om befattningsutbildning och fortbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem och förordning (2014:1105) om utbildning till polisman.

9 500 helårsstudenter i poänggivande uppdragsutbildning 2021

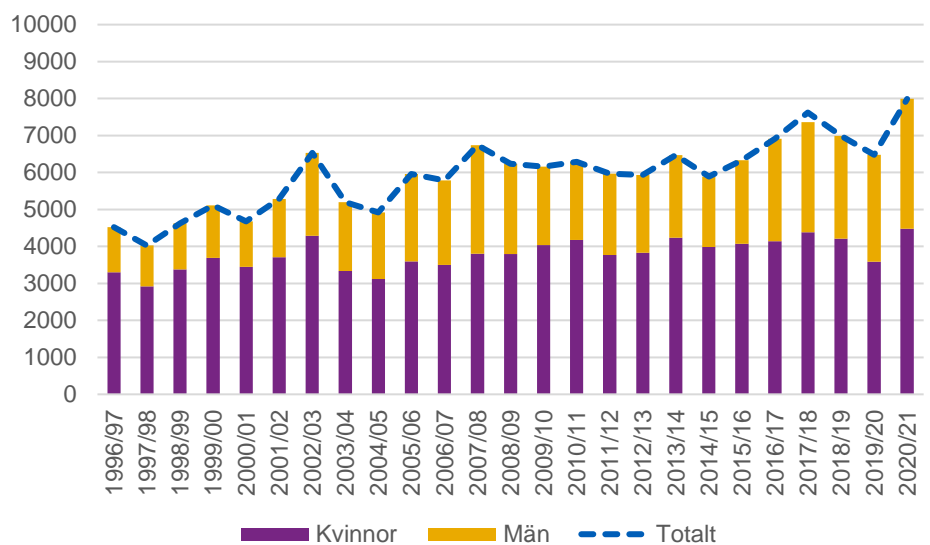
Den senaste tioårsperioden har antalet helårsstudenter i poänggivande uppdragsutbildning varierat mellan 7 000 och 8 000, men 2021 skedde en kraftig ökning. Då steg antalet till 9 500, den högsta nivån någonsin.

Prestationsgraden går inte att följa upp för uppdragsutbildning, men enligt tillgänglig statistik förefaller deltagarna i poänggivande uppdragsutbildning i hög utsträckning ta sina poäng på kurserna. Antalet helårsprestationer har de senaste 10 åren varierat mellan 5 900 och 7 800, vilket utgör mellan 80 och 90 procent av antalet helårsstudenter.

Figur 1. Omfattning av poänggivande uppdragsutbildning, antal helårsstudenter, läsåren 1996/97–2020/21.

Figur 2. Antal helårsprestationer i poänggivande uppdragsutbildning, läsåren 1996/97–2018/19.

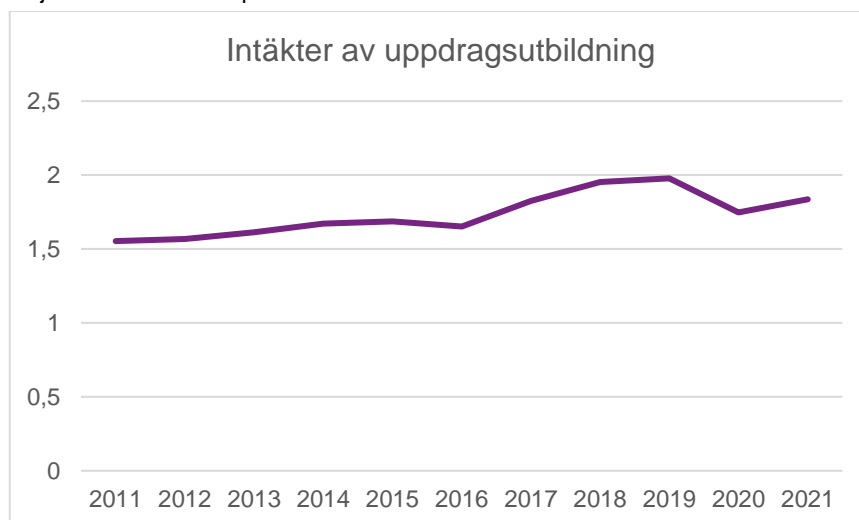

Offentliga medel dominerar intäkterna för uppdragsutbildning

Sedan många år samlar UKÄ in uppgifter direkt från lärosätena om finansieringen av uppdragsutbildning.

Under det senaste decenniet har lärosätenas samlade intäkter av uppdragsutbildning varierat mellan 1,5 och 2 miljarder kronor (2021 års priser).

Figur 3. **Lärosätenas totala intäkter** av uppdragsutbildning 2011–2021, miljarder kronor fasta priser.

Offentliga beställare dominerar finansieringen av uppdragsutbildningen, se tabell 1. Störst är polisutbildningen och andra utbildningar för Polismyndigheten (590 miljoner kronor år 2021), följd av olika utbildningar för Skolverket (313 miljoner kronor och Försvarsmakten (253 miljoner kronor, främst högre officersutbildning). Lärosätena utför också uppdragsutbildning av betydande omfattning för andra statliga myndigheter, samt för regioner och kommuner. Av lärosätenas totala intäkter för uppdragsutbildning 2021 kom 88 procent (1,6 miljarder kronor) från olika offentliga finansiärer. Den uppdragsutbildning som lärosätena utför för näringslivet är betydligt mindre omfattande. År 2021 var intäkterna från företag i Sverige 133 miljoner kronor.

Tabell 1. **Lärosätenas intäkter** av uppdragsutbildning per finansiär sorterade i storleksordning 2021, tusental kronor.

Finansiär (uppdragsgivare)	2021
Polismyndigheten	589 993
Skolverket	312 778
Försvarsmakten	253 298
Övriga statliga myndigheter	188 655
Företag i Sverige	132 993
Regioner/landsting	123 172
Kommuner	109 165
Organisationer utan vinstsyfte i utlandet	36 472
Arbetsförmedlingen	29 019
Organisationer utan vinstsyfte i Sverige	24 820
Statliga universitet och högskolor	13 893
Övrigt	9 420
Företag i utlandet	9 324
Enskilda utbildningsanordnare	3 031
EU, ej ramprogram	391
Totalt	1 836 423

Den statistik som finns ger en översiktlig bild av uppdragsutbildningens omfattning, men den information som finns tillgänglig räcker inte för att kunna analysera uppdragsutbildningens betydelse för kompetensförsörjningen. UKÄ har därför hemställt till regeringen om att få förordningsstöd för att samla in ytterligare uppgifter. Tills vidare får vi dock samla in uppgifter på annat sätt.

Vad vi har sett i juridisk tillsyn och granskning av kvalitetssäkring

UKÄ har i flera fall kritiserat lärosätenas hantering av uppdragsutbildning. Nedan redogörs för några av UKÄ:s ställningstaganden i två tillsynsärenden.

År 2021 tog UKÄ ställning till två tillsynsanmälningar mot Högskolan Väst angående uppdragsutbildningen Fastighetsmäklare, 120 högskolepoäng, som högskolan anordnar i samarbete med Företagsekonomiska institutet (FEI)⁴. I tillsynsbeslutet kritiserades högskolan för att i mycket begränsad omfattning använt dess egen personal för undervisning och att det istället var FEI som tillhandahållit en mycket stor andel undervisande lärare. UKÄ riktade också kritik mot högskolan då den i stor omfattning överlämnat hanteringen av betygsärenden till FEI. UKÄ gjorde också vissa uttalanden beträffande högskolans kontroller om förutsättningarna varit uppfyllda för att sälja uppdragsutbildning, till exempel vem som är

⁴ UKÄ:s beslut, 2021-04-20, reg. nr 31-00286-19, 31-00486-19.

beställare av utbildningen, deltagarnas anställningsförhållande till beställaren samt om utbildningen avser personalutbildning hos beställarföretaget.

Samma år följde UKÄ upp beslutet⁵. Av beslutet framgår bland annat att UKÄ ska utreda förutsättningarna för en utbildningsutvärdering av samtliga fastighetsmäklarutbildningar, såväl högskoleutbildningar som uppdragsutbildningar.

I granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete under perioden 2016–2022 har lärosätenas arbete med att säkra kvaliteten i uppdragsutbildning tagits upp i elva av bedömargruppens yttranden. I fyra av dessa elva granskningar har bedömargruppen intervjuat representanter för lärosätets uppdragsutbildningsansvariga, beställare och deltagare i uppdragsutbildning.

I de fall uppdragsutbildning har utgjort en del av bedömargruppens exempel från lärosätets kvalitetssäkringsarbete, lyfte de under flera olika bedömningsgrunder fram ett tillfredsställande arbete med att på olika sätt i lärosätets kvalitetssäkringssystem även inkludera uppdragsutbildning. Bedömargruppen har uppmärksammat uppdragsutbildning under alla bedömningsområden men vanligast är att bedömningsområdet Arbetsliv och samverkan omfattar exempel från uppdragsutbildning. Vid ett av lärosätena som bedriver en av de nationellt sett större uppdragsutbildningarna har studentkåren tagit ett första steg mot att deltagare i uppdragsutbildning ska kunna bli medlemmar i studentkåren i stället för bara stödmedlemmar som tidigare och den utvecklingen har bedömargruppen för det lärosätet uppmärksammat.

Dialog och andra förberedelser inför granskningen av uppdragsutbildning

För att utforma granskningsfrågorna har UKÄ haft dialog med representanter för lärosäten och andra intressenter, bland annat om vilka utmaningar man ser med uppdragsutbildning.

Tillvägagångssättet för att utforma granskningen av uppdragsutbildning har inkluderat följande:

- inventering av UKÄ:s tidigare rapporter, beslut och data, samt bedömares yttranden
- inventering av UKÄ:s olika granskningsverktyg
- synpunkter från lärosätenas kvalitetssamordnare om utmaningarna med uppdragsutbildning

⁵ UKÄ:s beslut, 2021-12-07, reg. nr 32-00327-21.

- synpunkter från Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) expertgrupper för kvalitetsfrågor, studieadministrativa frågor respektive samverkan, samt från arbetsgruppen för disciplinärenden
- synpunkter från UKÄ:s referensgrupper för kvalitetssäkring
- synpunkter från olika intressenter som kontaktat UKÄ och bett om dialog: SFS, SKR, Unionen, TCO, Polismyndigheten
- erfarenheter från metodutveckling av UKÄ:s arbete med kvalitetssäkring, tillsyn, samt effektivitetsgranskning.

Granskningens huvudfrågor

UKÄ kommer att genomföra granskningen i flera steg. Granskningen inleds med att UKÄ inhämtar information från lärosätena i en första datainhämtning (steg 1). Utifrån detta material väljs sedan ett urval av lärosäten ut för en fördjupad granskning (steg 2), se nedan i kapitlet *Granskningens genomförande*.

Här redogörs för de fem huvudfrågor som granskningens olika delar ska ge ökad kunskap inom, samt några exempel på vad UKÄ kommer att granska.

1 Uppdragsutbildningars omfattning och inriktning

För att kunna genomföra granskningen behöver UKÄ få information om vilka uppdragsutbildningar lärosätena bedriver. Det gäller såväl poänggivande som icke-poänggivande utbildningar.

Sammanställningarna kommer att utgöra grund för olika delar av granskningen. UKÄ kommer också att granska inkommet material ur flera aspekter, bland annat att utbildningarna anknyter till de examensrätter som respektive lärosäte har.

2 Lärosätet följer författningar och föreskrifter om uppdragsutbildning

UKÄ kommer att granska hur statliga lärosäten följer tillämpliga författningar och föreskrifter om uppdragsutbildning, bl.a. bestämmelserna i förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor och Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:11) om uppdragsutbildning.

UKÄ kommer bland annat att granska lärosätets riktlinjer för uppdragsutbildning, lärosätets hantering av om förutsättningarna är uppfyllda för att sälja uppdragsutbildning, samt lärosätets hantering av eventuella samarbeten med externa aktörer.

3 Lärosätet säkerställer kvalitet i poänggivande uppdragsutbildning

UKÄ granskar att lärosätet säkerställer kvaliteten i poänggivande uppdragsutbildning. UKÄ kommer bland annat att granska lärosätens systematiska uppföljning av sin poänggivande uppdragsutbildning.

UKÄ kommer också granska kvaliteten på utbildningar inom huvudområden som relaterar till fastighetsmäklari eller fastighet och ekonomi eftersom UKÄ i sin tillsynsverksamhet konstaterat detta behov.

4 Lärosätet hanterar och organiserar uppdragsutbildning på ett resurs-effektivt och ändamålsenligt sätt

UKÄ kommer att granska hur effektivt lärosätena bedriver uppdragsutbildning. UKÄ kommer bland annat att granska hur lärosätena organiserar och hanterar uppdragsutbildning, samt hur de säkerställer att uppdragsgivarnas krav är uppfyllda och att målet för utbildningarna är tillgodosedda.

5 Uppdragsutbildning som utbildningsform

UKÄ kommer också titta närmare på vilken roll uppdragsutbildning fyller, eller potentiellt kan fylla, för lärosätet och för samhället i stort. UKÄ kommer därför att ställa frågor till lärosätena om detta.

UKÄ kommer också att granska hur regleringen av uppdragsutbildning fungerar och om lärosätena upplever att det förekommer tillämpningsproblem.

Avgränsning av vilka lärosäten som deltar i granskningen

Alla statliga lärosäten och enskilda utbildningsanordnare som bedriver uppdragsutbildning ingår i granskningen. De statliga lärosäten som för närvarande inte bedriver uppdragsutbildning ingår i och med att de får besvara relevanta frågor.

Alla lärosäten berörs inte av alla frågor

Samtliga lärosäten som bedriver uppdragsutbildning ska lämna in en sammanställning över sina uppdragsutbildningar och besvara frågor i datainhämtningen (steg 1).

Eftersom enskilda utbildningsanordnare inte omfattas av förordningen för uppdragsutbildning får de besvara färre frågor. Vilka frågor som ska besvaras av respektive lärosäte kommer att framgå av frågeunderlaget.

Även om samtliga lärosäten som bedriver uppdragsutbildning omfattas av en inledande datainhämtning är inte avsikten att samtliga lärosäten ska delta i alla delar av granskningen. Under granskningens gång sker ett

urval och utvalda lärosäten kontaktas i olika syften för fördjupad granskning.

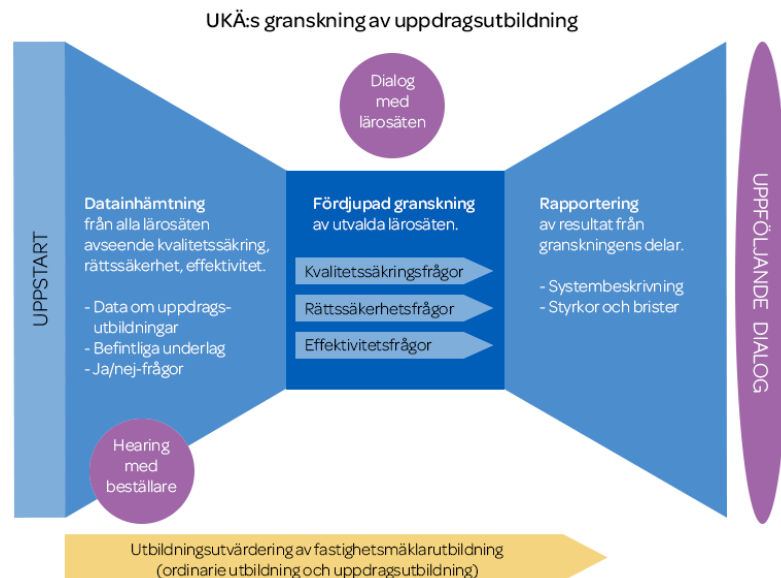
Granskningens genomförande

Granskningsprocessen inleds med ett **uppstartsmöte den 17 april 2023**.

Granskningen genomförs i olika steg som bygger på och relaterar till varandra. Syftet är att inte belasta lärosätena i onödan – alla behöver inte genomgå alla delar av granskningen – men granskningen ger ändå ett gediget kunskapsunderlag om uppdragsutbildning. De olika stegen bidrar på olika sätt till att besvara granskningens huvudfrågor.

Cirka ett halvt år efter avslutad granskning bjuder UKÄ in alla deltagande lärosäten till en uppföljande dialog.

Bild 1. Processen för granskning av uppdragsutbildning: 1) Datainhämtning och granskning av data, 2) fördjupad granskning, samt 3) rapportering av resultat.

Steg 1 a Datainhämtning från lärosäten

I datainhämtningen samlar UKÄ in information och befintliga dokument som behövs för att genomföra granskningen. Datainhämtningen omfattar alla lärosäten som bedriver uppdragsutbildning.

Lärosätena skickar in underlag och besvarar frågor

Vilka underlag som ska lämnas och vilken typ av frågor som ska besvaras beskrivs nedan och i bilagorna 1–4. I samband med uppstartsmötet skickar UKÄ underlag för insamling av uppgifter till

lärosätena, samt information om hur dokument och annat svarsmaterial ska lämnas till UKÄ.

Lärosätets svar och efterfrågade handlingar ska ha kommit in till UKÄ **senast den 26 juni 2023** (10 veckor från uppstartsmötet).

Sammanställning över lärosätets samtliga uppdragsutbildningar

Lärosätena lämnar en sammanställning över alla uppdragsutbildningar som lärosätet har bedrivit under 2022, såväl poänggivande som icke-poänggivande. Exempel på uppgifter som ska lämnas per utbildning är: uppdragsutbildningens benämning, omfattning (antal högskolepoäng/antal veckor) och inriktning, uppdragsgivarens namn, antal deltagare, om deltagarna ges möjlighet att lämna en värdering av utbildningen etc. Se mer i **bilaga 1**.

Besvara frågor

Lärosätet svarar på frågor om uppdragsutbildning, se frågeformulär i **bilaga 2**. Samma fråga kan vara relevant ur olika granskningsperspektiv. Frågorna ska besvaras med ja, nej eller annat och handlar exempelvis om lärosätet har samverkansavtal med externa aktörer, fastställda rutiner och processer för hanteringen av uppdragsutbildning, om lärosätet ser några tillämpningsproblem med regelverken etc.

Underlag för ett urval av lärosätets uppdragsutbildningar

Lärosätet skickar in avtal samt en kursplan och i förekommande fall utbildningsplan för ett urval uppdragsutbildningar. Se instruktioner i **bilaga 3** för hur utbildningarna (kurser och/eller program) ska väljas ut.

Här vill vi täcka in ett representativt urval av uppdragsutbildningar som bedrivits 2022 för respektive lärosätes största uppdragsgivare, både poänggivande utbildningar och uppdragsutbildningar som inte ger poäng.

Lärosätets riktlinjer för uppdragsutbildning

Lärosätet skickar in sina riktlinjer för uppdragsutbildning, om lärosätet har fastställt sådana, se **bilaga 4**.

Steg 1 b Hearing med beställare av uppdragsutbildning

Under perioden när lärosätena besvarar frågorna bjuder UKÄ in de största beställarna av uppdragsutbildning (Skolverket, Polismyndigheten, Försvarsmakten, Arbetsförmedlingen) och andra relevanta myndigheter och organisationer, till exempel Svenskt Näringsliv, representanter för

fastighetsmäklare och omställningsorganisationer, för att ta del av deras syn på hur uppdragsutbildning fungerar och vilka kvalitetskrav de ställer.

UKÄ:s sammanställning, analys och urval efter datainhämtning och hearing

De sammanställningar över uppdragsutbildningar och annat material som lärosätena har lämnat används dels för att få kunskap om omfattningen och inriktningen på lärosätenas uppdragsutbildningar, dels för att granska bland annat

- om utbildningarna knyter an till lärosätets examenstillstånd
- omfattningen av uppdragsutbildningar i relation till motsvarande reguljära utbildningar på grundnivå och avancerad nivå
- om lärosätet har underrättat UKÄ om uppdragsutbildningar som är 60 högskolepoäng eller längre
- om lärosätena följer gällande bestämmelser.

Underlagen används också för att göra urval inför fördjupade granskningar i steg 2.

Steg 2 a Fördjupad granskning

Utifrån de underlag som UKÄ har inhämtat i steg 1 tar vi ställning till vilka frågor som är viktiga att belysa i en fördjupad granskning, bland annat för att skapa förståelse och kunskap om eventuella problem och svårigheter som lärosätena ser med uppdragsutbildning. Det kan gälla kvalitetssäkring, regelefterlevnad och/eller effektivitet.

En fördjupad granskning kan föranledas av flera orsaker, till exempel att UKÄ har identifierat en brist eller en risk för brist inom något område vid ett eller flera lärosäten, att något lärosäte verkar vara särskilt framgångsrikt på att hantera uppdragsutbildning och vars exempel kan behöva spridas. Beroende på vad frågan gäller kan granskningen komma att hanteras på olika sätt, se vidare nedan.

Utvalda lärosäten besvarar frågor och skickar in underlag

UKÄ kontakter utvalda lärosäten den 18 september 2023. De utvalda lärosätena ombeds att besvara fördjupande frågor och skicka in ytterligare underlag **senast den 13 november 2023**.

De fördjupande frågorna kan vara aktuella för granskning ur olika perspektiv och exempelvis gälla:

- om lärosätet följer gällande bestämmelser för uppdragsutbildning
- lärosätets förutsättningar och resurser för uppdragsutbildning
- lärosätets organisation för uppdragsutbildning
- hur lärosätet kvalitetssäkrar uppdragsutbildning.

Vilka underlag som begärs in och den exakta utformningen av frågorna till de lärosäten som omfattas av den fördjupade granskningen kan skilja sig mellan lärosätena. Om samma företeelse förekommer vid många lärosäten kan ett eller två lärosäten komma att väljas ut för granskning av företeelsen i sig.

UKÄ kommer också att bjuda in lärosätena till samtal och intervjuer för att få en djupare förståelse

Fördjupad granskning av regelefterlevnad

UKÄ kommer stickprovsvis att undersöka hur ett antal lärosäten har följt tillämpliga bestämmelser om uppdragsutbildning. Urvalet av lärosäten gör UKÄ med beaktande av vad som har framkommit av de underlag som lärosätena har lämnat till UKÄ i steg 1.

De utvalda lärosätena ska besvara ett antal frågor om hur de har följt gällande bestämmelser om uppdragsutbildning. Vidare ska lärosätena komma in med handlingar för ytterligare ett antal uppdragsutbildningar, exempelvis avtal mellan lärosätet och uppdragsgivare och kurs- och utbildningsplaner.

Fördjupad granskning om effektivitet

Det material som lärosätena lämnat i steg 1 kan innebära att UKÄ väljer ut ett antal lärosäten för fördjupad granskning gällande resursutnyttjande och effektivitet. De utvalda lärosätena ska besvara fördjupande frågor, och vid behov lämna in ytterligare material.

Frågorna kan exempelvis röra hur lärosätets organisation för uppdragsutbildning ser ut, eller hur resurserna för uppdragsutbildning utnyttjas.

Fördjupad granskning om kvalitetssäkring: Kollegial granskning genom bedömare

Fördjupade granskningar avseende kvalitetssäkring av uppdragsutbildning sker genom kollegial bedömning av bedömare som nominerats av lärosätena i samband med att UKÄ skickat ut vägledningen, samt av företrädare för arbetslivet och SFS.

Bedömarna får ta del av underlaget som kommit in från lärosätena i steg 1 för att använda i sin bedömning, samt för att tillsammans med UKÄ göra urvalet av lärosäten och formulera de fördjupande frågor som utvalda lärosätena ska besvara.

Lärosätena ska lämna en kort redogörelse där de beskriver hur lärosätet kvalitetssäkrar uppdragsutbildning och lämna in befintliga dokument som styrker hur resultat av kvalitetssäkring har tagits om hand.

Bedömarna granskar underlagen som inkommit och genomför tillsammans med UKÄ lärosätessamtal kring det inlämnade materialet, samt vid behov även med beställarna av berörda uppdragsutbildningar.

Bedömarna lämnar ett yttrande till UKÄ. Yttrandet ingår som en del i den samordnade granskningen av uppdragsutbildning och resulterar inte i några omdömen från UKÄ.

Fördjupad granskning av regelefterlevnad, effektivitet och kvalitetssäkring

De underlag som lärosäten lämnat in för en fördjupad granskning i kombination med inlämnat material i steg 1 används för att granska exempelvis:

- om lärosätet har följt gällande bestämmelser om uppdragsutbildning
- hur beräkning av avgifter för uppdragsutbildning hanteras
- lärosätets organisation för uppdragsutbildning
- hur resurserna för uppdragsutbildning utnyttjas
- hur lärosätet kvalitetssäkrar uppdragsutbildning.

Steg 2 b Dialog med lärosäten

Efter att hearingen med beställarna av uppdragsutbildning har genomförts och UKÄ har analyserat inkomna underlag i steg 1 bjuder UKÄ in samtliga lärosäten som omfattas av granskningen till dialoger för lärande och diskussion.

UKÄ presenterar vad som framkommit under hearingen och vad UKÄ har iakttagit av det inhämtade materialet i steg 1, samt UKÄ:s preliminära analys av materialet. Både goda exempel och utmaningar som lärosätena ställs inför presenteras som utgångspunkt för erfarenhetsutbyte mellan lärosäten och för fördjupande diskussion om UKÄ:s preliminära analys.

Avsikten är att dialogen ska vara både ett tillfälle till lärande för lärosätena och en möjlighet för UKÄ att kvalitetssäkra analysen.

Parallellt med steg 1 och steg 2: Utbildningsutvärdering av kvaliteten i utbildningar inom fastighetsmäkleri

Inom granskningen av uppdragsutbildning genomförs en utbildningsutvärdering av reguljär utbildning och uppdragsutbildning om minst 60 högskolepoäng inom huvudområden som relaterar till fastighetsmäkleri eller fastighet och ekonomi.

Utbildningsutvärderingen genomförs enligt den reviderade vägledningen för utbildningsutvärderingar som kommer att publiceras i början av 2023. Den reviderade formen av utbildningsutvärderingar innebär att varje utvärdering anpassas till den utbildning som ska utvärderas och till utvärderingens omfattning.

Genomförande

Utbildningsutvärderingen föregås av en dialog med lärosätena för att få synpunkter på vilka examensmål som är i störst behov av att utvärderas samt om eventuellt fokusområde. UKÄ tar sedan beslut om vilka examensmål i högskoleförordningen som ska granskas. Detta presenteras på uppstartsmötet.

Under utbildningsutvärderingen kommer lärosätena att lämna in bedömningsunderlag som består av en självvärdering och ett slumpvis urval av självständiga arbeten för utbildningar inom fastighetsmäkleri som omfattar minst 120 högskolepoäng och leder till en examen.

Kortare utbildningar granskas mot de krav som ställs på högre utbildning i 1 kap. 2 och 8–9 §§ högskolelagen. Dialogen med lärosätena som föregår granskningen kommer även att inkludera diskussion om lämpliga bedömningsunderlag för kortare utbildningar som inte leder till examen. Instruktioner lämnas i samband med uppstartsmötet.

För utbildningsutvärderingen lämnar bedömarna ett yttrande till UKÄ som sedan fattar beslut om utbildningarnas kvalitet. Om resultatet för en utbildning är ifrågasatt kvalitet får lärosätet ett år på sig att åtgärda bristerna.

Utöver att UKÄ fattar beslut om utbildningarnas kvalitet, kommer bedömnarnas yttranden och övergripande reflektioner att ingå som underlag för analysen i den slutliga rapporten från granskningen av uppdragsutbildning.

Steg 3 Rapportering och presentation av resultat

Insamlade data och resultat från samtliga ingående delar av granskningen av uppdragsutbildning analyseras och sammanställs av UKÄ i en rapport som publiceras.

Rapporten

- ska utgöra ett kunskapsunderlag som beskriver den uppdragsutbildning som lärosätena bedriver, samt
- belysa eventuella utmaningar med uppdragsutbildning och föreslå möjliga sätt hantera dem.

Resultaten från de fördjupade granskningarna kan innebära att UKÄ lämnar ställningstaganden och/eller förslag på åtgärder som lärosäten bör vidta.

Resultat från fördjupade granskningar gällande effektivitet och kvalitetssäkring kommer dock inte att resultera i några omdömen från UKÄ.

Resultaten från de fördjupade granskningarna gällande tillsyn ingår i den sammanfattande analysen, men redovisas också i en separat bilaga.

Resultat från utbildningsutvärdering

Resultaten från utbildningsutvärderingen av fastighetsmäklarutbildningar ges som omdömen om hög kvalitet respektive ifrågasatt kvalitet.

Utbildningar som fått omdömet ifrågasatt kvalitet följs upp ett år senare.

Uppföljande dialog

Ungefär ett halvt år efter avslutad granskning bjuder UKÄ in alla lärosäten som omfattats av granskningen till en uppföljande dialog. Syftet med dialogen är att dels att följa upp om granskningen bidragit till utveckling av lärosätenas uppdragsutbildning, dels att lära från varandras erfarenheter.

Preliminär tidsplan

Föberedelser	Tidpunkt
Publicering av vägledningen	21 december 2022
Begäran till lärosäten att nominera bedömare (fastighetsmäklarutbildning och kvalitetssäkringsarbete) och anmäla utbildningar inom fastighetsmäkleri	21 december 2022
Sista dag för lärosäten att nominera bedömare och anmäla utbildningar inom fastighetsmäkleri	30 januari 2023
<i>Utvärdering av fastighetsmäklarutbildningar:</i> Dialog med lärosäten för att anpassa utvärderingen	Sista veckan i mars 2023

Datinhämtning	
Uppstartsmöte	17 april 2023
Frågeunderlag/insamlingsmaterial skickas till lärosätena som har 10 veckor för att besvara frågor och lämna in material	18 april 2023
Hearing med beställare till uppdragsutbildning	Maj/juni 2023
<i>Utvärdering av fastighetsmäklarutbildningar:</i> Sista dag att lämna in självständiga arbeten	4 maj 2023
<i>Utvärdering av fastighetsmäklarutbildningar:</i> Sista dag att lämna in självvärdering	26 juni 2023
Sista dag för lärosätena att lämna in material till datainhämtningen	26 juni 2023

Fördjupad granskning, dialog m.m.	
Ett urval av lärosäten får fördjupande frågor	18 september 2023
<i>Utvärdering av fastighetsmäklarutbildningar:</i> Intervjuer med lärosäten	Oktober 2023
Dialogmöte med samtliga lärosäten som omfattas av granskningen	Oktober/november 2023
Sista dag för utvalda lärosäten att lämna in material för fördjupade granskningar	13 november 2023
Intervjuer med lärosäten	December 2023-januari 2024
<i>Utvärdering av fastighetsmäklarutbildningar:</i> Preliminära yttranden delas och UKÄ fattar beslut	Januari 2024

Avslut	
Publicering av resultat	Mars 2024
Uppföljande dialog	September 2024

Bilagor

Material som lärosätena ska lämna i datainhämtningen (steg 1)

- Bilaga 1: Sammanställning över lärosätets uppdragsutbildningar.
- Bilaga 2: Frågor som ska besvaras.
- Bilaga 3: Underlag för ett urval av uppdragsutbildningar.
- Bilaga 4: Lärosätets riktlinjer för uppdragsutbildning.

I samband med uppstartsmötet skickar UKÄ ut underlag för insamling av uppgifter samt anvisningar om hur svar respektive underlag ska lämnas.

Bilaga 1: Sammanställning över lärosätets uppdragsutbildningar

Lärosätena ska lämna en sammanställning över samtliga uppdragsutbildningar som de har bedrivit under 2022 (även sådana som fortfarande pågår), med nedanstående uppgifter per utbildning. Uppgifterna ska lämnas i en excel-mall som UKÄ skickar till lärosätena i samband med uppstartsmötet.

Poänggivande uppdragsutbildningar, uppgifter per utbildning:

- Uppdragsutbildningens benämning
- Är utbildningen ett program eller en kurs?
- Utbildningens omfattning (antal högskolepoäng)
- Utbildningens nivå (grundnivå/avancerad nivå)
- Ges utbildningen på distans? JA/NEJ/Delvis
- Utbildningens inriktning (ämne, tvåsiffernivå)
- Uppdragsgivarens namn
- Antal deltagande kvinnor respektive män
- Sker samläsning med ordinarie studenter? JA/NEJ/Delvis
- Ger ni deltagarna möjlighet att lämna (kurs)värdering av sin utbildning? JA/NEJ/Vet ej
- Efterfrågar ni återkoppling från uppdragsgivaren efter genomförd utbildning? JA/NEJ/Vet ej

- Vilken personal utför undervisningen? Huvudsakligen lärosätets anställda/Huvudsakligen extern personal/Vet ej

Icke-poänggivande uppdragsutbildningar, uppgifter per utbildning:

- Uppdragsutbildningens benämning
- Utbildningens omfattning (antal veckor)
- Ges utbildningen på distans? JA/NEJ/Delvis
- Utbildningens inriktning (ämne, ensiffernivå)
- Uppdragsgivarens namn
- Antal deltagare
- Ger ni deltagarna möjlighet att lämna (kurs)värdering av sin utbildning? JA/NEJ/Vet ej
- Efterfrågar ni återkoppling från uppdragsgivaren efter genomförd utbildning? JA/NEJ/Vet ej
- Vilken personal utför undervisningen? Huvudsakligen lärosätets anställda/Huvudsakligen extern personal/Vet ej

Bilaga 2: Frågor som ska besvaras

Lärosätena ska besvara nedanstående frågor i en enkät som UKÄ skickar till lärosätena i samband med uppstartsmötet.

- Använder sig lärosätet av en extern aktör (undantaget lärosätets ev. egna holdingbolag) för att exempelvis förmedla, marknadsföra eller administrera uppdragsutbildningar? JA/NEJ. Om JA: bifoga samverkansavtal.
- Har lärosätet fastställda rutiner/processer för hur uppdragsutbildning ska organiseras och hanteras? JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar
- Har lärosätet under 2022 lämnat anbud på uppdragsutbildning? JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar
- Har lärosätet under 2022 lämnat anbud på uppdragsutbildning som inte har lett till någon beställning? JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar
- Har lärosätet stödfunktioner för avtalsskrivning? JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar

- Har lärosätet en enhetlig prissättningsmodell för beräkning av avgifter för uppdragsutbildning?
JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar
- Arbetar lärosätet med utveckling av sitt erbjudande av uppdragsutbildning? JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar.
- Ser lärosätet något område där uppdragsutbildningar kan användas mera?
JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar
- Planerar eller har lärosätet någon uppdragsutbildning på uppdrag av en omställningsorganisation, kopplat till omställningsstudiestödet?
JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar
- Ser lärosätet några tillämpningsproblem gällande regelverken för uppdragsutbildning?
JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar
Om JA, ge gärna exempel
- Har lärosätet några förslag på förbättringar av de nationella regelverken för uppdragsutbildning?
JA/NEJ/ANNAT + möjlighet till kommentar
Om JA, vilka förslag?

Bilaga 3: Underlag för ett urval av uppdragsutbildningar

För fem poänggivande uppdragsutbildningar ska lärosätena lämna:

- avtal mellan lärosätet och uppdragsgivaren
- kursplan och i förekommande fall utbildningsplan.

För två uppdragsutbildningar som inte ger högskolepoäng ska lärosätena lämna:

- avtal mellan lärosätet och uppdragsgivaren.

Här vill vi täcka in ett representativt urval av uppdragsutbildningar för respektive lärosätes största uppdragsgivare. Lärosätet ombeds därför rangordna sina uppdragsgivare för uppdragsutbildningar under 2022 i storleksordning utifrån intäkterna från respektive uppdragsgivare, exempelvis Polismyndigheten, Skolverket, Arbetsförmedlingen, Region X, Företag Y osv.

Lärosätet följer sedan rangordningen och väljer ut en uppdragsutbildning för den största uppdragsgivaren, och fortsätter sedan och väljer en

uppdragsutbildning för den näst största uppdragsgivaren i listan osv. För de valda utbildningarna (fem poänggivande utbildningar/kurser och två som inte ger poäng) lämnar lärosätet underlag enligt ovan till UKÄ.

Lärosäten som inte har så många som sju uppdragsutbildningar för olika uppdragsgivare skickar in färre underlag, men följer instruktionerna så långt det är möjligt.

Bilaga 4: Lärosätets riktlinjer för uppdragsutbildning

Lärosätet ska skicka in lärosätets riktlinjer för uppdragsutbildning, om lärosätet har fastställt sådana.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

